

аксиом американской школы – THESIS, 1994, т.5, с.217 – 241

17. Tversky A. Kahneman D. Advances in Prospect Theory: Cumulative Representation of Uncertainty. – Journal of Risk and Uncertainty, 1992, vol.5, № 4, p.297 – 323

18. Laibson D., Zeckhauser R. Amos Tversky and the Ascent of Behavior Economics // Journal of Risk and Uncertainty, 1998, vol. 16, № 1, p.7 – 47

19. Nooteboom B., Berger H., Noorderhaven N. Effect of Trust and Governance on Relation Risk/ – Academy of Management Journal, 1997, vol. 40, № 2, April, p.308-338

20. Милгром П. Робертс Дж. Экономика, организация и менеджмент. В 2-х т. – СПб.: Экономическая школа, 1999

21. Ляско А. Доверие и транзакционные издержки // Вопросы экономики. – 2003. – №1. – С.42-58.

22. Peter J. Paul, Olson Jerry C. Consumer Behavior and marketing strategy. – 4-ed. – Boston: etc. Frwin Mc. Graw Hill, 1996. – 738p.

Статья поступила в редакцию 15.06.2009

УДК 658.114.5

А.А. ПИЛИПЕНКО, д.е.н., доцент,

Харківський національний економічний університет

МЕТОДОЛОГІЯ ІНСТИТУЦІОНАЛЬНОГО РЕГЛАМЕНТУВАННЯ РОЗВИТКУ ПОТЕНЦІАЛУ ІНТЕГРОВАНІХ СТРУКТУР БІЗНЕСУ

Наявність негативних наслідків світової фінансово-економічної кризи актуалізує потребу поглиблення досліджень у сфері забезпечення розвитку підприємств, одним з напрямків й джерел якого може постати поширення інтеграційних процесів. Певним ускладненням при цьому є брак теоретичних досліджень взаємообумовленого впливу категорій розвитку та інтеграції. Більш того, потрібна відмова від обмеженого розгляду лише технологічних аспектів взаємодії суб'єктів господарювання в рамках внутрішнього середовища інтегрованої структури бізнесу (ІСБ) на користь визначення особливостей встановлення інституціональних угод. Дійсно, технологічна спрямованість притаманна значному колу дослідників, що розглядають як особливості інтеграційного процесу [2, 14], так і різні аспекти управління утвореною ІСБ [8, 16]. Досить часто навіть вироблення стратегічної поведінки ІСБ [4] чи розробка маркетингових програм [8] та заходів з підвищення конкурентоспроможності інтегрованого утворення [16] проводяться без урахування особливостей норм соціальної взаємодії акторів. Підґрунтям же для створення теорії інтеграційного розвитку повинно стати подане у [9, с. 18] положення, згідно з яким "сукупність інститутів й інституціональних структур у їхньому взаємозв'язку й взаємодії являє собою інституціональну систему, а спрямована зміна інститутів й інституціональних структур – інституціональний розвиток".

Метою статті є обґрунтування теорети-

ко-методологічного забезпечення організації управління розвитком потенціалу інтегрованих товаровиробників, що відбувається через інституціоналізацію взаємодії раніш відокремлених суб'єктів господарювання. Умовою реалізації даної мети є можливість представлення будь-якого інтегрованого утворення через сукупність упорядкованих множин, які відбивають перелік суб'єктів господарювання (акторів), що входять до складу ІСБ $\{A\}$, та виконуваних ними функцій $\{ФН\}$. Інтеграційний розвиток (ІР) при цьому зводиться до цілеспрямованої трансформації у часі архітекtonіки $\{ІСБ\}$ інтегрованого утворення.

Проведений автором у [10] аналіз технологічної, ситуаційної та маркетингової парадигм інтеграції визначив їх переважну орієнтованість на неокласичний підхід максимізації корисності й обумовила доречність компліментарного розгляду з набутками інституціональної теорії. Це дозволило як врахувати при визначенні причин ІР наявність транзакційних витрат, владних відносин, специфічності активів та опортунізму, так і формалізувати правила поведінки учасників інтеграційних процесів у вигляді концепції контролю $\{КК\}$, що у [13, с. 8] визначаються як "сукупність значень і смислів, певного світогляду, що дозволяє агентам тлумачити наявні процеси та інтерпретувати дії інших". Інституціональний підхід дозволяє врахувати й локальну організованість бі-

© А.А. Пилипенко, 2009

льшість з національних ІСБ та звести інтеграцію до накладення системи обмежень ($CIO=U\{IO\}$) на дії їх учасників $\{A\}$. Прийняття ж набутків синергетики та аналіз S-режимів розвитку дозволили підпорядкувати IP чергуванню режимів структуризації ІСБ (циклічній пульсарній послідовності інтеграційних і дезінтеграційних процесів) поданий на рис. 1 послідовності. Критерієм ефективності IP буде умова максимізації потенціалу ($\{P\}$) окремих акторів чи ІСБ в цілому ($U\{P\} \rightarrow max$).

Означений же на рис. 1 кортеж IP дозволяє дослідити залежність максимізації потенціалу ($U\{P\} \rightarrow max$) від перебігу інституціоналізації. Інституціональне проектування при цьому орієнтується на динамічну структуризацію ІСБ та підтримку обраної динаміки її руху в часі ($t \in [1, T]$). У результаті формуватиметься механізм управління інтеграційним розвитком (МУІР), орієнтований на вирішенню задачі

структурування (визначення початкового архітектурного представлення інтегрованої цілісності ($\{ICB(0)\}$) і переструктурування ІСБ (перехід $\{ICB(t)\} \rightarrow \{ICB(t+1)\}$) відповідно до розширеного, по відношенню до рис. 1 кортежу, що передбачає означене формулою 1 підпорядкування множин. Саме перехід системи до стану $\{ICB(t+1)\}$ (акт розвитку) забезпечуватиме і зміну поведінки ІСБ (акт управління). При цьому у якості додаткових параметрів введемо множини відношення до присутності ($\{CT(A(t))\}$) та параметрів залучення ($\{BB(A(t))\}$) актора з певним набором знань ($\{Z(A(t))\}$) у ІСБ. Інституціоналізація у такому випадку призводитиме до перерозподілу функцій, виконуваних ІСБ, та ролей окремих акторів ($\{PH(PL(t), A(t))\}$). Ця множина відображає проєкцію потрібних для виконання дій на множину учасників ІСБ:

$$ICB(t) = \{A(t), IO(A(t)), CT(A(t)), KK(t), BB(A(t)), PH(PL(t), A(t)), P(A(t)), Z(A(t))\} \quad (1)$$

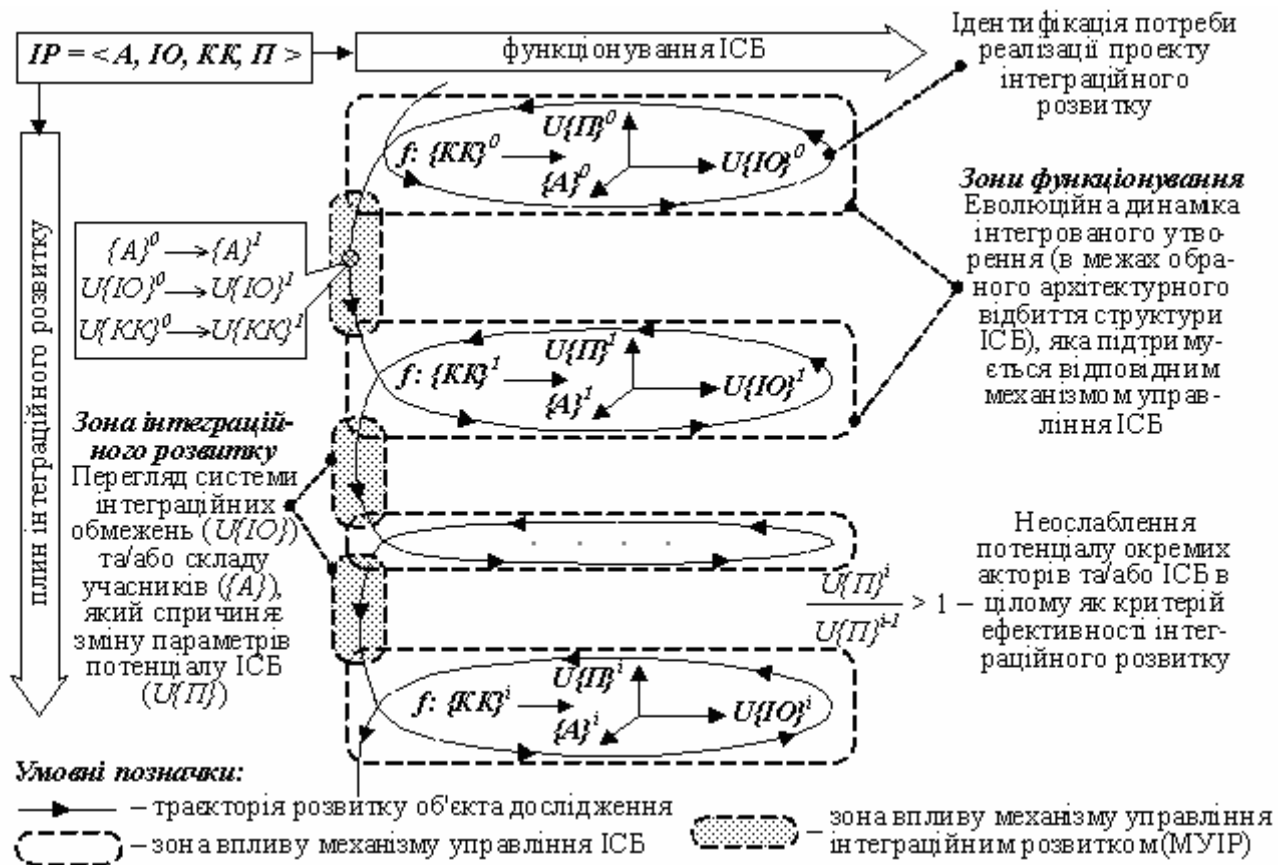

Рис. 1. Динаміка інтеграційного розвитку суб'єктів господарювання

Архітектурне представлення ІСБ, орієнтуючись на [3, с. 241], дозволяє зсунути увагу з "мікроуправління частинами" (влада над окре-

мими акторами) до "макроуправління їх взаємодією" (влада дії). Лише прийняття даного положення дозволяє підвищити дієвість ство-

реного МУП. Оскільки ж досягнення корисного результату можливе лише через проведення певних інформаційних обмінів між окремими суб'єктами господарювання, то ІСБ перетворюється у інформаційно-зв'язану систему [3, с. 37]. Саме зв'язаність вимагає формалізації взаємних очікувань та введення обмежень на діяльність ($\{IO\}$), що будуть сприйматися всіма учасниками ІСБ. Перетворення означених обмежень у спільно прийняті норми ($f: IO \rightarrow KK$) дозволяє говорити про процеси інституціоналізації інтеграційної взаємодії. Відповідно й сутнісною формою прояву інтеграційного розвитку є створення простору рекурентної інституціоналізації відносин (*PIB*-простору або ПРІВ), який можна ідентифікувати або як мережну структуру угод, рутин і ментальних моделей реалізації процесів взаємосприяння інтегрованими акторами, або як утворену для виробництва власних інститутів коаліцію суб'єктів господарювання. Формування ПРІВ передбачає послідовне обмеження ступенів свободи акторів (формування $\{CIO\}$) через циклічне вироблення консолідованих концепцій контролю ($\{KK\}$) та узгодження правил їх еволюційного перегляду.

Створення ІСБ слід базувати на проведенні інституціонального регламентування взаємодії агентів через узгодження матриць базових і компліментарних інститутів, взаємодія яких і формуватиме ПРІВ, сутність якого, відповідно до [1] відбивається виконанням таких функцій, як синхронізація, коригування, соціалізація, інформатизація, примус, оптимізація, регулювання тощо. Розвиток же потенціалу ІСБ (разом з оптимізацією ж параметрів взаємодії інститутів) відбуватиметься через рекурсивну реалізацію даних функцій в кожному з поданих на рис. 1 циклів інституціоналізації.

Реалізація означених функцій *PIB*-простору базується на принципі перетворення полів взаємодії та запропонованій Н. Флігстіним [15] концепції соціальної дії, яка визначає спроможність акторів (залежно від рівня розвитку їх соціального навику) спонукати інших до співпраці (через створення інститутів) та маніпулювання їхньою поведінкою. Саме взаємодія в межах полів ПРІВ дозволяє інтерпретувати вчинки інших акторів, консолідовано визначати стратегію й вирішувати ситуації асиметричної невідповідності у розкритті потенціалу ІСБ (визначенні напрямків розподілу консолідованих ресурсів). З точки зору ж кортежу (1), формування ПРІВ пояснюється як

необхідністю обмеження ступенів волі акторів з інтегрованою цілісністю, так і потребою їх примушення до виконання власних ролей (додержання змісту колективних дій).

Узгодження взаємодії ролей ключових учасників *PIB*-простору забезпечуватиме встановлення інституціонального порядку через формування концепцій контролю $\{KK\}$. Саме елементи неформалізованої множини $\{KK\}$ відбивають спільні риси у відношенні акторів $\{A\}$ щодо участі у ІСБ, визначають умови відбору екологічних й ринкових ніш та відбивають правила структурування полів взаємодії. Перепроекування ж відбиття системи взаємних очікувань учасників ІСБ у концепціях контролю ($f:\{A\} \rightarrow \{KK\}$) являє собою елемент інституціоналізації у плінні інтеграційного розвитку (розвиток через сукупність невіддільних окремим акторам правил [7, с. 35]).

З оглядом на потребу розвитку потенціалу ІСБ при розробленні $\{IO\}$ та $\{KK\}$ доречним є підпорядкування *IP* концепції горизонтів розвитку, яка передбачає постійний процес створення нових напрямків діяльності суб'єкта господарювання (принцип випереджальної адаптації). Значення ПРІВ при цьому полягатиме у виробленні правил відбору об'єктів для майбутньої інтеграції (залучення акторів для використання можливостей, наданих середовищем). Відповідно відбуватиметься й трансформація $\{KK\}$ за для створення нових типів попарних взаємовідносин та збільшення м'якості системи (з одночасним ускладненням її ідентифікації). Організація управління *IP* у даному аспекті полягає в оптимізації типології й нормуванні кількості дуальних відносин (за умови прийняття означеного у [7, с. 94] представлення розвитку як скорочення чи збільшення типів відносин у рамках самоорганізації).

Основу процесу *IP* складають дуальні взаємини між окремими суб'єктами господарювання в рамках формування балансу очікувань між потребами та можливостями окремих акторів. Відповідно й внутрішнє структурування *PIB*-простору відбуватиметься через формування мереж узгодження параметрів взаємодії (*VPIB*-мереж або МУПВ), параметри й кількість яких відповідають внутрішньому структуруванню інтегрованої цілісності та обраним напрямкам життєдіяльності. В межах МУПВ відбувається співвіднесення можливостей (*M*), компетенцій (*K*) і потреб (*B*) акторів, обмежень на їх активність (*O*) й винагород за відмову від опортуністичної поведінки (*B*) че-

рез оптимізацію розподілу (P) влади й свободи акторів. Технологією такого співвіднесення є формування *МКБОВР*-балансу.

Окремо слід враховувати, що перегляд взаємин учасників множини $\{A\}$ може відбуватися як еволюційним, так і біфуркаційним шляхом. Головна відмінність тут полягатиме у визначенні відповідного відрізка означеної на рис. 1 спіралі ІР (спіралі розвитку потенціалу в контексті мети дослідження). Постійність взаємодії окремих акторів спричинятиме потребу зближення їхніх систем діяльності. Це може спричинити як виникнення неформальних моделей поведінки (організаційних рутин у формі $\{KK\}$), так і формалізацію зближення через введення інтеграційних обмежень (*СІО*).

Можна наголосити, що *УІВ*-мережа формується через виділення фізичних, владних та

інформаційних границь. Відповідно й розвиток потенціалу ІСБ стикається з потребою подолання опортунізму у взаєминах учасників ІСБ. Зменшення опортунізму може реалізовуватися як через механізми владного пригнічення, так і через введення системи стимулів за додержання параметрів встановлених інтеграційних обмежень. Отже, і поєднання можливостей, потреб та винагород буде відбуватися в рамках структуризації інтегрованої цілісності, так як це представлено на рис. 2. Відповідно можна дослідити трансформування дуальних взаємодій у розширену мережу узгодження параметрів взаємодії. Критерієм узгодженості можна вважати вибір оптимальних для всіх суб'єктів господарювання $\{A\}$ цільових орієнтирів для розкриття наявного у них потенціалу (розкриття ресурсів й можливостей акторів).

Рис. 2. Агреговане представлення мережі узгодження параметрів взаємодії

Подане на рис. 2 структурування *РІВ*-простору дозволяє сформувати інструментарій інтерпретування акторами вчинків інших учасників ІСБ. Саме усвідомлення вироблених правил призводить до осмислення акторами власних інтересів й мотивів входження до ІСБ. Отже, ідентифікація правил і ресурсів призводить до відбиття інтересів окремих акторів та обумовлює потребу здійснення консолідованих дій з розвитку потенціалу ІСБ. Також орієнтуючись на рис.2, слід звернути увагу на включення декількох *УІВ*-мереж до одного *РІВ*-простору (можливо у випадку, наприклад, диверсифікованої ІСБ чи перетинання альянсів. При цьому можуть перетинатися чи співпадати фізичні й владні границі інтегрованого утворення). На підґрунті такої пропозиції *РІВ*-простір регламентуватиме управління вимогами (в контексті провадження *МКБОВР*-балансу введення $\{IO\}$ можна звести до встановлення взаємних вимог). Реконфігурування складу $\{A\}$ зводитиметься до перевірки відпо-

відності потенційного партнера вимогам $\{ICB\}$ при проходженні нового циклу поданої на рис. 1 спіралі.

З точки зору розвитку потенціалу ІСБ та прийняття пропонованого підходу до структурування *РІВ*, акторам потрібно буде відходити від принципу самодостатності ресурсозбереження. Підсилення ж некерованості на біфуркаційному етапі спіралі інтеграційного розвитку дозволить домінуючим акторам використовувати $\{KK\}$ для посилення власної позиції (особливо у стабільних полях [15, с. 43]), а отже й для встановлення напрямків розвитку (визначення параметрів нового вітку спіралі). Представлення ж ІСБ як комбінації компетенцій в межах ситуаційно-ресурсного підходу [11, с. 139-154] зводить розвиток її потенціалу до узгодженого вироблення системи ролей (поведінкових стереотипів), що ототожнюватиметься з інституціональним проектуванням (ІІ) та відповідатиме ресурсному підходу до визначення потенціалу $\{П\}$.

За таких умов ІП перетворюється в елемент координації взаємодії між різними ($\{A\}$ та $\{PL(A)\}$) видами діяльності в межах виділеного (штучно чи природно) *PIB*-простору (процес ІП може ініціалізуватися як на початковому етапі створення ІСБ ($\{ICB(0)\}$), так і в процесі її реконфігурації ($\{ICB(t)\} \rightarrow \{ICB(t+1)\}$). При цьому рух вздовж спіралі ІР нівелює трансакційну невизначеність (виникають можливості, які важко передбачити у контракті) через формування мереж взаємодопомоги (елемент *УПВ*-мережі) та формалізацію норм взаємовідносин. Наявна ж вимога обов'язкового знайомства акторів дозволяє стверджувати про можливість заміни $\{IO\}$ через тривалий проміжок часу проявом реципрокності (довіри через інвестування у розвиток *ПРІВ* та *МУПВ*). Відповідно й розвиток потенціалу ІСБ слід розглядати через використання концепту влади. Дійсно, результат ІР (особливо при біфуркаційному переході на рис. 1) залежить від узгодження параметрів створюваної *МУПВ*, до якої увійдуть нерівні (домінуючі та підлеглі) суб'єкти господарювання.

Відповідно й визначення "хто, над ким

(чим), у яких межах, якими методами й заради досягнення яких цілей повинен здійснювати владу" [12, с. 94-95] слід ґрунтувати на розгляді ІР в термінах категорії "інтерес" (визначається концепцією економічної залежності") та супутнього поняття "конфлікт інтересів". За такого підходу *МУПВ* перетворюється у механізм субординації (підпорядкування) інтересів, що приводить до виникнення відносин залежності й контролю (прояву можливості для акторів впливати один на одного). Рух вздовж спіралі ІР викликати перегляд відносин залежності інтересів (визначає зміст дій агента в межах чужих інтересів [5, с. 63]). Отже, як видно з рис. 3, узгодження інтересів підпорядковується владному впливу. При цьому відносини влади розповсюджуються (як за горизонталлю, так і за вертикаллю) між різними архітектурними проекціями ІСБ. Таке розповсюдження підпорядковується комбінації (в рамках *МКБОВР*-балансу) певного набору (актуального для встановленого часового періоду) ресурсів примусу ($\{P(A_i(t))\}$), розподілених між окремими акторами, що можуть як входити, так і не входити до складу ІСБ.

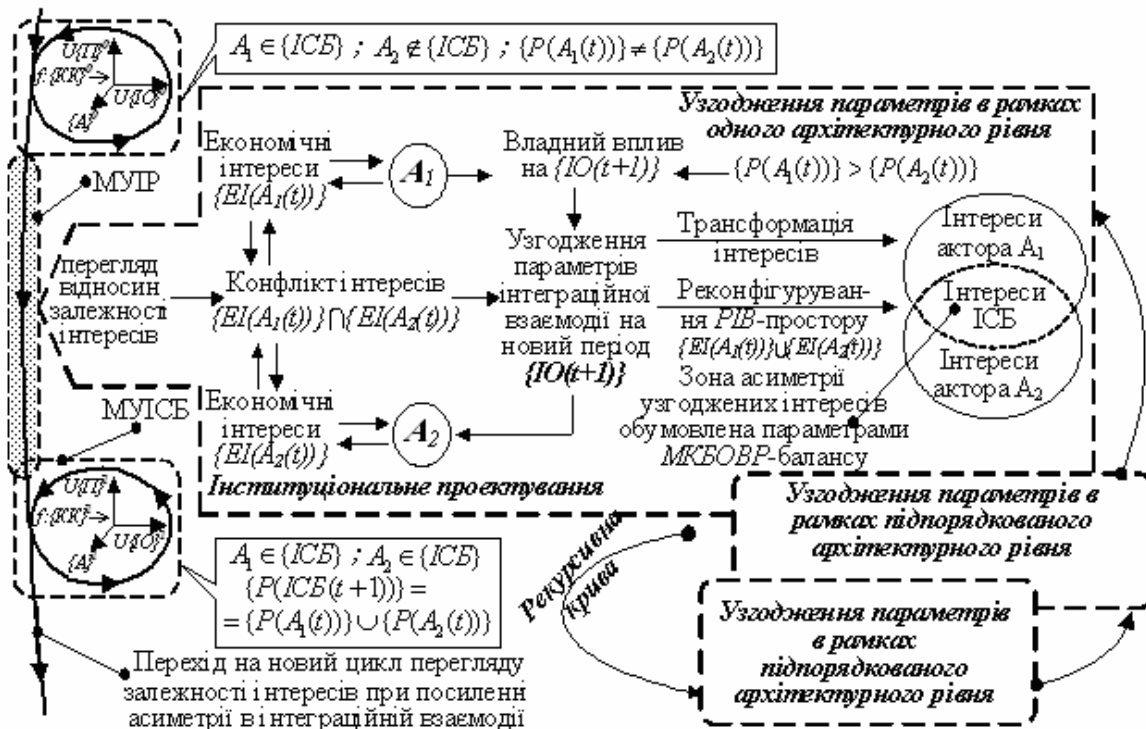

Рис. 3. Динаміка розвитку потенціалу ІСБ як узгодження інтересів при впливі ресурсів владного підпорядкування

Виходячи з рис. 3 актуалізується потреба визначення інтересів акторів й ІСБ (з відповідною формалізацією) та їх узгодження з можливістю владного примусу. Різні автори по-різному ідентифікують види, форми й джерела влади, які тісно перекликаються між собою. Так, з точки зору носіїв владних позицій, у *PIB*-просторі слід виділяти державну й корпоративну владу, владу споживачів й економічних коаліцій, фінансову владу та внутрішньо-фірмовий розподіл влади (між $\{A(EI(t))\}$). Орієнтуючись на [6], в рамках ІСБ можна виділити: організаційну владу кожного з акторів $\{A\}$; владу базового складу акторів (центрального елемента над рештою $U\{P(A^B(t))\} > U\{P(A^B(t))\}$); консолідовану владу ІСБ, яка обмежується положеннями антимонопольного законодавства. Отже й максимізації потенціалу ІСБ виступає як форма перерозподілу (ство-

рення пропорційного розподілу) чи захисту від влади конкурентів

Безпосередньо ж рух вздовж спіралі *IP* забезпечуватиме перегляд обраних концепцій контролю ($\{KK(t)\} \rightarrow \{KK(t+1)\}$). Такий перегляд $\{KK\}$ передбачає проведення інституціональних змін з обов'язковим переглядом якісних, кількісних й структурних параметрів відібраних інститутів. Сукупність відібраних інститутів й формуватиме пропонований *PIB*-простір. Постійне ж чергування витків спіралі *IP* додає характеристику рекурсивності до процедури інституціонального проектування (П). Відповідно й у означену на рис. 4 модель інституціоналізації взаємин учасників ІСБ введено параметри охарактеризованого на рис. 2 підходу до структурування *PIB*-простору (до його складу включено декілька *УПВ*-мереж).

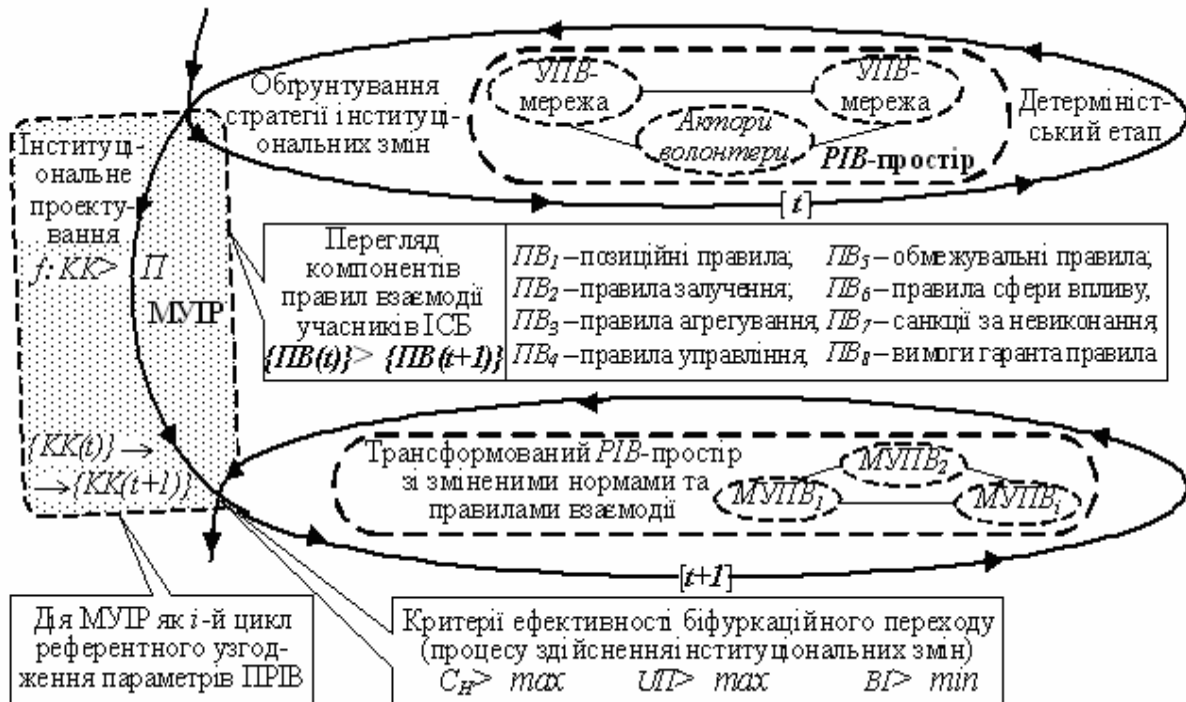

Рис. 4. Динамічне формування параметрів *PIB*-простору

Означене на рис. 3.9 поєднання спіралі *IP* з ПІ дозволить ідентифікувати межі ІСБ (врахувавши й законодавчі вимоги, зокрема параметри обмежень монопольного становища), визначити елементи МУП та переорієнтувати його на сприйняття ІСБ як об'єднання різних інституціональних структур. При цьому згідно з концепцією концентричних кілець центральне коло з базового переліку акторів ($\{A^B\}$) чи актора-волонтера (A^B) встановлюватиме параметри життєдіяльності ІСБ та бажа-

ний результат інтеграційної співпраці (визначатиме системоутворюючі фактори розвитку потенціалу). Решта кілець (компліментарний склад $\{A^K\}$) знаходитиметься під владним впливом $\{A^B\}$. Зовнішнє коло утворюють інтегровані через контрактні відносини та контроль над ресурсами актори. Більш того, всю множину типів ІСБ та видів інтеграційних процесів, відповідно до [12, с. 88], можна охарактеризувати балансом влад та свобод учасників інтеграційних структур. Навіть афілійованість зво-

диться до владного впливу через наявність контролю й залежності у відносинах акторів.

Відповідно й управління розвитком потенціалу ІСБ орієнтується на упорядкування відносин влади (а не на їх усунення) через узгодження правил поведінки $\{KK\}$ в рамках МУІР. Подана ж на рис. 1 спіраль розвитку відображатиме ще й перегляд параметрів владного балансу (розподілу ресурсів примусу з метою мінімізації трансформаційних й трансакційних витрат). З огляду на це вироблення

правил формування УІВ-мереж також можна віднести до управління розвитком потенціалу ІСБ. Саме в рамках УІВ-мережі, як видно з рис. 5, відбуватиметься закріплення параметрів функціонування ІСБ після реалізації акту розвитку (після біфуркаційного переходу). Підґрунтям для цього буде моделювання дуальної взаємодії окремих акторів та узгодження їх бачення ($\{BB(A(t))\}$) щодо залучення до такої взаємодії.

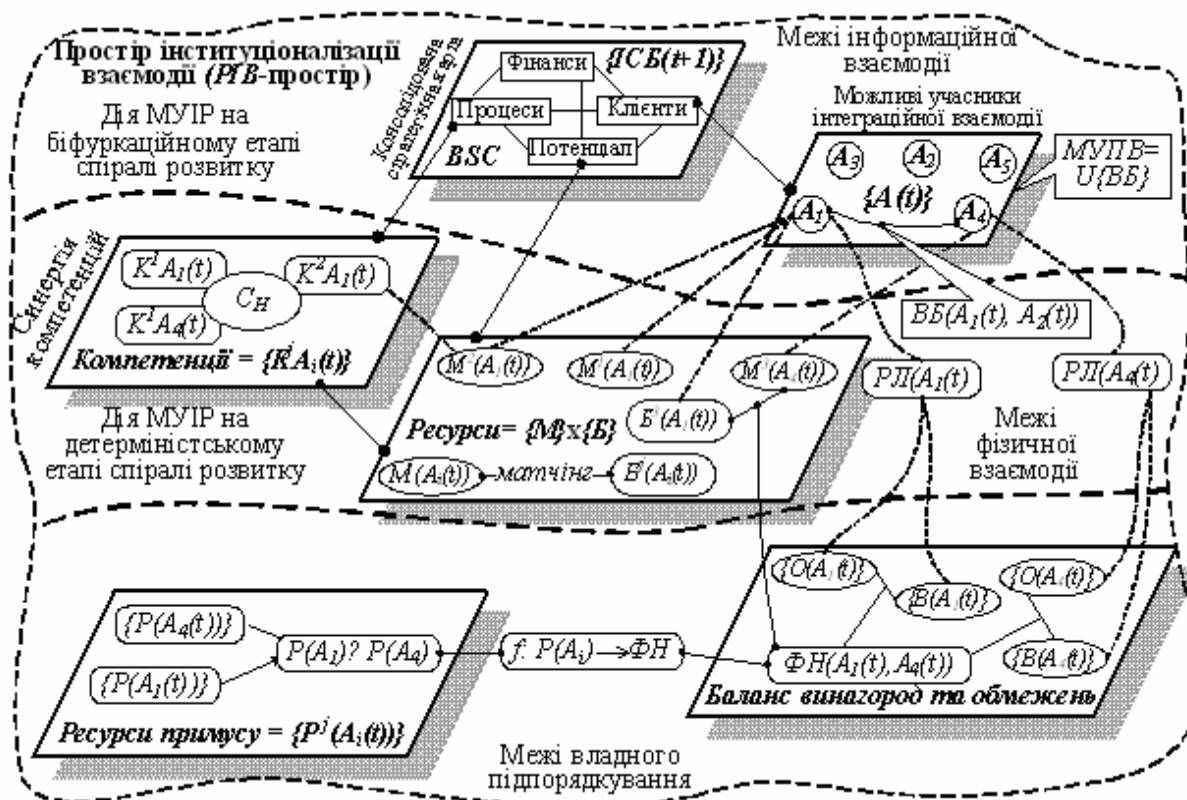

Рис. 5. Композиційне представлення інтегрованої структури бізнесу

Як видно з рис. 5, ІСБ перетворюється у композицію ресурсів (можливостей $\{M(A(t))\}$) їх надання до УІВ-мережі та потреб $\{B(A(t))\}$ у споживанні іншими членами ІСБ й компетенцій (визначаємо як інституціональне затребувані процеси перетворення ресурсів). Тут саме орієнтація на інституціональну теорію дозволяє ввести до моделі розподілу компетенції параметри владного балансу (моделюється через розподіл $\{P(A(t))\}$ ресурсів влади) та передбачити наявність опортуністичних дій (моделюється через введення відповідних до накладених обмежень $\{O(A(t))\}$, винагород $\{M(A(t))\}$ за відмову від опортунізму). При цьому саме створення МКБОВР-балансу є під-

ґрунтям розподіл ролей ($\{ФН(РЛ(t), A(t))\}$) у ІСБ.

Також, зазначені на рис. 5 відносини, можуть розвиватися в межах однієї УІВ-мережі, а можуть і виходити на інші поля взаємодії, вимагати переформування параметрів РІВ-простору, що й складатиме сутність інституціональної динаміки при інтеграційному розвитку. Відбір інститутів для їх залучення до складу РІВ-простору відповідатиме економічному підґрунтям дуальної взаємодії та параметрам МКБОВР-балансу (обрана система $\{IO\}$ повинна забезпечувати відповідність обраної траєкторії IP умовам господарювання). При цьому циклічність інтеграційного проце-

су, яка пояснюється принципами пульсарності та інтегративізму, унеможливує формування єдиного оптимального складу й значень параметрів $\{ICB(t)\}$ (особливо у фіксований проміжок часу). Відповідно виникає залежність структури *PIB*-простору від прояву дезінтеграційних тенденцій (відбувається вилучення неефективних інститутів).

Таким чином в статті визначено закономірності формування та відбиття підпорядкованості простору рекурентної інституціоналізації відносин (*PIB*-простору) учасників інтеграційних процесів і динамічних мереж узгодження параметрів взаємодії (*УПВ*-мереж). При цьому управління розвитком потенціалу інтегрованої структури орієнтовано на співвіднесенні можливостей, компетенцій і потреб акторів. Разом з тим потребує проведення подальших досліджень моделювання процесу впровадження динамічних стереотипів циклічного повторення поведінки учасників інтеграційного процесу та визначення регламентів функціонування механізми владного примусу.

Література

1. Бияков О.А. Теория экономического пространства: методологический и региональный аспекты / О.А. Бияков. – Издательство томского университета, 2004. – 342 с.
2. Бутыркин А.Я. Вертикальная интеграция и вертикальные ограничения в промышленности: монография / А.Я. Бутыркин. – М.: Едиториал УРСС, 2003. – 200 с.
3. Гараедаги Дж. Системное мышление: Как управлять хаосом и сложными процессами. Платформа для моделирования архитектуры бизнеса / Дж. Гараедаги. – Минск: Гревцов Паблишер, 2007. – 408 с.
4. Горбатов В.М. Интегрированные структуры бизнеса в мировой экономике: монография / В.М. Горбатов. – Х.: ИД "Инжек", 2005. – 168 с.
5. Дедов Д.И. Конфликт интересов / Д.И. Дедов. – М.: Волтер Клувер, 2004. – 288 с.
6. Драчева Е.Л. Проблемы определения и классификации интегрированных корпоративных структур / Е.Л. Драчева, А.М. Либман // Менеджмент в России и за рубежом. – 2001. – №4. – С. 12 – 21
7. Егоров А.Ю. "Пульсирующий" менеджмент А.Ю. Егоров, Л.Ф. Никулин. – М.: Изд-во Рос. экон. акад.; Екатеринбург: Деловая книга, 1998. – 236с.
8. Леонов А.И. Интеграционный маркетинг: новая форма управления рыночной деятельностью и ее актуальность для России / А.И. Леонов // Маркетинг в России и за рубежом. – 2001. – №1. – С. – 25-29
9. Манохина Н.В. Институциональные структуры реальной экономики: теория развития и практика хозяйствования / Н.В. Манохина. – Саратов: Издательство СГСЭУ, 2002. – 346 с.
10. Пилипенко А.А. Стратегічна інтеграція підприємств: механізм управління та моделювання розвитку: монографія / А.А. Пилипенко. – Харків: ВД "Інжек", 2007. – 380 с.
11. Пономаренко В.С. Стратегічне управління підприємством / В.С. Пономаренко. – Х.: Основа, 1999. – 620с.
12. Постсоветский институционализм / [под. ред. Р.М. Нуреева]. – Ростов н/Дону: Наука-Пресс, 2006. – 512 с.
13. Радаев В.В. Институциональная динамика рынков и формирование новых концепций контроля: Препринт / В.В. Радаев. – М.: ГУ ВШЭ, 2002. – 62 с.
14. Уильямсон О.И. Экономические институты капитализма: Фирмы, рынки, "отношенческая" контракция / О.И. Уильямсон. – СПб.: Лениздат, 1996. – 702 с.
15. Флигстин Н. Поля, власть и социальные навыки: критический анализ новых институциональных течений / Н. Флигстин // Экономическая социология. – Том 2. – № 4. – 2001. – С. 28 – 55
16. Шемаева Л.Г. Управління стратегічною взаємодією підприємства із зовнішнім середовищем: наукове видання / Л.Г. Шемаева. – Х.: Вид. ХДЕУ, 2007. – 280 с.

Статья поступила в редакцию 12.08.2009